

# Програмата за развитие от Доха

## Нов кръг многостранни търговски преговори

На четвъртата сесия на Министерската конференция на СТО, проведена през ноември 2001 г. в Доха, Катар, е прието решение за провеждане на нов всеобхватен кръг многостранни търговски преговори в рамките на СТО - кръгът „Доха“. По време на конференцията са приети следните декларации и решения:

§ Министерска декларация.

§ Декларация по Споразумението относно свързаните с търговията аспекти на правата на интелектуалната собственост (ТРИПС) и общественото здраве.

§ Решение по свързаните с прилагането на споразуменията на СТО въпроси и затруднения.

§ Процедура за удължаването на срока по чл.27.4. от Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки за някои развиващи се страни.

§ Решение за временно освобождаване от задължения по член I на ГАТТ на Европейския съюз с оглед изпълнение на ангажиментите му по Споразумението за партньорство между ЕС и страните от Африканския, Карибския и Тихоокеанския региони.

§ Решение относно прилаганите от ЕС автономни тарифни квоти за внос на банани.

В Министерската декларация от Доха - Програмата за развитие от Доха, се съдържат решенията относно мандата, програмата и обхвата на новия кръг преговори (общо 21 теми). Основните въпроси са свързани с политиката на развитие ("имплементацията" на споразуменията, специалното и диференцирано третиране на развиващите се страни; селското стопанство; търговията с услуги; достъпа до пазара за неселскостопански стоки; свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост; т. нар. "сингапурски въпроси" (търговия и инвестиции; търговия и конкуренция; улесняване на търговията; прозрачност на държавните поръчки); правилата на СТО; разрешаването на спорове; търговия и околна среда; техническото сътрудничество и изграждане на капацитет; електронна търговия; интеграция на най-слабо развитите страни; малки икономики; търговия, дълг и финанси; трансфер на технологии.

В началото на 2002 г. е създаден Комитет за търговски преговори. Преговорите официално се водят в специализираните органи към комитета - Специална сесия на Комитета по селско стопанство, Специална сесия на Съвета за търговия с услуги, Специална сесия на Съвета по свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост (ТРИПС), Специална сесия на Органа за решаване на спорове, Специална сесия на Комитета по търговия и околна среда, Специална сесия на Комитета за търговия и развитие, Група за преговори по правилата и Група за преговори по достъпа до пазара.

Петата министерска конференция е проведена от 10 до 14 септември 2003г. в Канкун, Мексико. Целта е да се отчете постигнатия напредък в новия кръг

многостранни търговски преговори и да бъдат приети по-нататъшните насоки и рамка за продължаване на преговорите.

На 14 септември конференцията в Канкун завършва без желанния консенсус и министрите не приемат обща декларация. Конференцията приключва, без да бъдат взети решения по същество, главно поради липса на консенсус между страните относно ключови въпроси от преговорите.

До края на 2003 г. не е постигнат консенсус и работата на специализираните органи по преговорите е възобновена едва в началото на следващата година. На 1 август 2004 г. Общият съвет на СТО приема рамката за по-нататъшния ход на многостранните търговски преговори, в която са включени четири теми, по които преговорите ще се водят активно - селско стопанство, неселскостопански стоки, търговия с услуги и улесняване на търговията.

**Шестата сесия на Министерската конференция**, проведена в края на 2005 г., завършва с приемането на декларация, в която се отчита постигнатия напредък и се определят по-нататъшните стъпки за приключване на новия кръг преговори до края на 2006 г. В нея са актуализирани сроковете за решаване на отделни въпроси, определени в Министерската декларация от Доха - по селското стопанство и достъпа до пазара за промишлени стоки до края на м. април 2006 г., по "прилагането" на споразуменията на СТО, включително защитата на географските наименования, специалното и диференцирано третиране на развиващите се страни, и др. до края на м. юни 2006 г.

### **Развитие на преговорите от Доха кръга**

#### **Преговори по селското стопанство**

Специалната сесия на Комитета по селско стопанство е създадена от Общия съвет на СТО през 2000 г. със задачата да води новия кръг преговори по продължаването на процеса на реформи съгласно чл. 20 от Споразумението по селското стопанство в рамките на СТО.

Новият кръг преговори по селското стопанство включва преговори по основните елементи на Споразумението по селското стопанство в СТО - достъп до пазара, вътрешна подкрепа и експортна конкуренция (експортни субсидии). Важна част от преговорите по селското стопанство са т. нар. нетърговски аспекти: географски означения, развитие на селските райони, защита на околната среда, безопасност на храните и др.

С приемането на т.нар. Юлски пакет договорености на 1 август 2004 г. може да се каже, че започват преговорите за определяне на параметрите (модалности) на намаление на митата, намаление на вътрешната подкрепа, и намаление или евентуално премахване на експортните субсидии. Страните членки признават необходимостта от баланс, както в договореностите по селското стопанство, така и по останалите области. Постигането на този баланс се обвързва с разработването на ефективни разпоредби за специално и диференцирано третиране на развиващите се страни, подкрепящи политиката на развитие, стратегиите за намаляване на бедността, безопасността на храните и прехраната. Предвижда се страните да изготвят своите оферти с конкретни ангажименти на базата на приетите в модалностите общи принципи.

Председателят на Специалната сесия на Комитета по селско стопанство в СТО представи на 17 юли 2007 г. документи, които да послужат за база за продължаване на преговорите в съответните области: ["Проект на модалности по селското стопанство като стъпка към подготовка на Списъци на задълженията и отстъпките за преговорите"](#)

[по селското стопанство](#)". На 6 ноември 2007 г. бе разпространен ревизиран вариант на [анексите, посветени на експортната конкуренция в селското стопанство](#).

### **Преговори по достъпа до пазара за неселскостопански продукти**

Обхватът на преговорите по достъпа до пазара за неселскостопански продукти (NAMA - non-agricultural market access) включва договаряне на условията за намаляване на митата за всички промишлени стоки, особено в случаите на тарифните пикове (tariff peaks), високите мита (high tariffs) и тарифна ескалация (tariff escalation), при която за готовите продукти се прилагат по-високи мита, отколкото за суровините, както и намаляването и премахването на нетарифните пречки пред търговията.

В рамките на Групата за преговорите по достъпа до пазара за неселскостопански стоки през 2003 г. започва широка дискусия по определените в Министерската декларация от Доха параметри: постигане на консенсус по модалностите и формулите за намаляване на митата; постигане на консенсус по намаляване и премахване на нетарифните ограничения; дефиниране и въвеждане в многостранната търговска система на т.нар. екологични стоки.

В т. 7 от Анекс Б на Юлския пакет от договорености изрично се подчертава че усилията ще се съсредоточат върху определяне на продуктивния обхват и гъвкаво прилагане на бъдещите договорености. След Министерската конференция в Хонконг преговорите по търговията с неселскостопански стоки продължават и дискусиите се водят предимно по коефициентите на формулата, идентифициране и третиране на нетарифните пречки, специалните отстъпки за развиващите се страни.

На този етап може да се каже, че временно са постигнати договорености по малка част от елементите на преговорите по достъпа до пазара за неселскостопански стоки:

- базова година за намаление на митата да бъде 2001 г.;
- необвързаните мита да бъдат увеличени с константна величина;
- използваната номенклатура по Хармонизираната система да бъде ХС96 или ХС2002;
- гъвкавости по параграф 6 за развиващи се страни с малък обхват на обвързване (дял под 35% за неселскостопанските стоки) - тези страни (Камерун, Конго, Куба, Гана, Кения, Нигерия, и др.) няма да намаляват митата си чрез формула;
- участието в секторните инициативи да не бъде задължително;
- най-слабо развитите страни ще допринесат за либерализацията на търговията по възможност чрез разширяване обхвата на стоките с обвързани мита, от своя страна развитите страни ще им предоставят по-добър достъп до пазара чрез прозрачни преференциални правила за произход;
- новоприсъединилите се след създаването на СТО 16 страни ще имат право на по-дълги преходни периоди за прилагане на намаленията на митата;
- следва да се направи оценка на необходимостта и предприемане на мерки за изграждане на капацитет.

Преговорите са до голяма степен обвързани с преговорите по селскостопанските стоки, което директно се отразява при позициите за нивото на амбиция на формулата, гъвкавостите, ерозията на преференциите, малките чувствителни икономики и наскоро присъединилите се страни.

Председателят на Групата за преговори по достъпа до пазара за неселскостопански стоки представи на 17 юли 2007 г. документ, който да послужи за база за продължаване на преговорите: "[Въведение на Председателя към проект на модалности по достъпа до пазара за неселскостопански стоки](#)".

### Преговори по търговията с услуги

Новият кръг преговори за либерализация на търговията с услуги започва в началото на 2000 г. Преговорите са насочени към премахване или намаляване на отрицателния ефект на мерките, засягащи търговията с услуги. В резултат на това се очаква да се даде силен тласък на икономическото развитие, стимулиране на заетостта и нарастване на общественото благосъстояние в глобален аспект. Първият етап от преговорите е под формата на дискусии в рамките на Специалната сесия на Съвета по търговия с услуги на СТО. През март 2001 г. Съветът по търговия с услуги одобрява ключов за преговорите документ "Правила и процедури за водене на преговорите".

Като втори етап на преговорите се счита връчването на исканията по достъпа до пазара на услуги от страните членки към техните търговски партньори.

Представянето на офертите на страните за либерализация на търговията с услуги, започнало през 2003 г., е третият етап от преговорите в тази област. През 2004 г. продължава процесът на връчване на искания и обсъждане на офертите, а през 2005 г. започва представянето на ревизирани оферти. Основен проблем на този етап е провеждането на съдържателни преговори на базата на по-амбициозни оферти от повечето страни на СТО. На Министерската конференция в Хонконг през м. декември 2005 г. беше приет Анекс С по услугите, в който се предвижда прилагане на плурилатерален подход за ускоряване на преговорите и повишаване нивото на ангажименти на страните. Решено беше до края на 2006 преговорите по ангажиментите на страните *de facto* да приключат.

### Преговори по свързаните с търговията аспекти на закрилата на правата върху интелектуалната собственост

#### 1. Преговори по Споразумението ТРИПС и общественото здраве.

На Министерската конференция в Доха е приета специална Декларация за Споразумението ТРИПС и общественото здраве, която на практика потвърждава правото на държавите да дават принудителни лицензи, т.е. разрешения за производство на патентовани лекарства без съгласието на собственика на патента, при извънредни национални ситуации, свързани с общественото здраве - например при епидемии от СПИН, малария, туберкулоза и др.

Съгласно т. 6 от тази Декларация се приема, че съществуват страни членки на СТО, които нямат или притежават недостатъчни мощности във фармацевтичната промишленост, и за които е проблем ефективното прилагане на принудителното лицензиране при сега действащите разпоредби на Споразумението ТРИПС. В тази връзка, трябва да се даде възможност на тези страни да предоставят принудителни лицензи на производители от трети страни, поради което се налага известна промяна на Споразумението по ТРИПС.

Едно от най-важните постижения след Доха е приетото на 30 август 2003 г. решение по въпроса за ТРИПС и общественото здраве, което предвижда временно неприлагане (*waiver*) на член 31(f) на Споразумението ТРИПС, докато страните се договорят за конкретни промени в Споразумението. На 6 декември 2005 г. страните-

членки на СТО постигнаха съгласие върху текста на поправка в Споразумението ТРИПС, която ще осигури постоянното действие на временното решение от 30 август 2003 г. Приетите с решението изисквания се запазват, като се инкорпорират в допълнителен член на Споразумението ТРИПС (член 31*bis*) и Анекс към него. След ратификацията от страна на 2/3 от държавите-членки, поправката на ТРИПС ще влезе в сила. Сроктът за това е до 1 декември 2007 г.

## **2. Преговори по географските означения.**

Два от въпросите, които се обсъждат в рамките на преговорите са разширяване на обхвата на защита на географските означения (предвидено съгласно чл. 23 от ТРИПС за вината и спиртните напитки) и създаването на регистър на географските означения в СТО, осигуряващ ефикасни процедури за защита.

Над 80 от общо 142-те страни членки на СТО по време на Министерската конференция в Доха подкрепят включването в преговорите на въпроса за разширяването на обхвата на допълнителната защита върху географските означения. В Споразумението ТРИПС такава допълнителна защита е предвидена само за вината и спиртните напитки. Водеща роля за осигуряването на тази подкрепа имат България, Швейцария, Турция, Индия, Чехия и Унгария.

Групата на опонентите на географските означения включва САЩ, Аржентина, Австралия, Канада, Нова Зеландия, страните от Латинска Америка и др. Те считат, че засилената защита ще създаде трудности, тъй като в редица от тези страни добросъвестно се произвеждат продукти с наименования (основно от емигранти от страни, в които се произвеждат продукти с географски наименования).

Обсъжданата международна система за регистрация на географските означения предвижда създаването на регистър за защитени географски означения, в който ще се вписват нотифицираните в СТО географски означения. При оспорване от други страни се предлага да бъде установен механизъм за двустранно договаряне или международен арбитраж.

Поради силно противоположните позиции на двете групи страни, няма напредък в преговорите по географските означения. В Хонгконг министрите се съгласиха да ускорят тези преговори, с цел да ги приключат в общата времева рамка, предвидена в Министерската декларация от Доха.

## **Преговори по правилата в търговията**

Работната група по преговорите за правилата в СТО има за цел усъвършенстване на правилата и нормите, включени в Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки и Споразумението за прилагане на член VI от ГАТТ 1994 (т.нар. Споразумение по анти-дъмпинг), както и на правилата за сключване на регионални споразумения за търговия. Ефективните правила и норми при търговските оздравителни мерки и правителствените субсидии са от изключително значение за намаляване на влиянието на негативните фактори върху търговията и инвестициите и подпомагане на конкуренцията в световен мащаб. Ето защо договарянето на нови правила продължава, без по тази тема да е разработен отделен анекс към Решението от 1 август 2004 г.

Председателят на Работната група по преговорите за правилата в СТО разпространи в края на м. ноември 2007 г. [п роект на консолидирани текстове](#) на Споразумението по антидъмпинг и Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки.

На 10 юли 2006 г. официално е прието [решение за нов механизъм на прозрачност](#) при сключването на регионални споразумения за търговия. В него се предвижда ранно обявяване на условията в нотификация до СТО, въз основа на която Секретариатът ще трябва да подготви фактологична презентация. Механизмът ще се прилага временно до инкорпорирането му в резултатите от кръга „Доха“.

### **Преговори по търговията и развитието**

Преговорите по [имплементацията](#) се водят по настояване на развиващите се страни за разрешаване на поставените от тях проблеми по прилагането на споразуменията в областта на текстила и облеклото, селското стопанство, антидъмпинга, субсидиите, техническите пречки, митническото остойносттаване, санитарните и фитосанитарните мерки, правата върху интелектуална собственост, свързаните с търговията инвестиционни мерки, услугите.

### **Преговори по уреждането на спорове**

Първоначално определеният срок за приключване на преговорите по изясняването и усъвършенстването на Договореността относно уреждането на спорове 31 май 2003 г. е удължен с една година, но преговорите все още не са приключили.

Преговорите навлизат във фазата на обсъждане на цялостен текст с предложения за изменение на Договореността, включващ установяването на постоянни членове в т. нар. панели (вместо избирането им на *ad hoc* принцип), изясняването на принципа на последователност между чл. 21.5 и чл. 22 (т.нар. sequencing principle) и повишаването на ефективността на процедурите по уреждането на спорове, съкращаването на сроковете при решаване на споровете, увеличаването или запазване броя на членовете на Апелативния орган, и др.

### **Преговори по търговия и околна среда**

Началото на преговорите в тази област е поставено с Министерската декларация от Доха. Преговорите се водят в три направления: изясняване на връзката между правилата на СТО и онези многостранни споразумения по околната среда, които съдържат специални задължения по търговията; уточняване на процедурите за редовен обмен на информация между администриращите секретариати на многостранните споразумения по околната среда и СТО; намаляването или премахването на тарифните и нетарифни пречки за търговията със стоки и услуги, свързани с околната среда. При преговорите се проследява ефекта на мерките, налагани за опазване на околната среда, върху достъпа до пазара.

### **Техническо сътрудничество и изграждане на капацитет**

Преговорите за техническо сътрудничество и изграждане на капацитет се включват обикновено като елемент от останалите области. Предоставянето на [техническа помощ](#) на слабо развитите, развиващите се страни и страните с икономики в преход има за цел да подпомогне приспособяването на тези страни към правилата и нормите на СТО, да стимулира по-доброто изпълнение на ангажиментите им и прилагане на споразуменията, включително прилагане на съответните правила и постигане на конкретни ползи от членството в многостранната търговска система.

### **Най-слабо развити страни**

В Министерската декларацията от Доха се отбелязва, че по-нататъшната интеграция на най-слабо развитите страни в търговската система изисква взаимосвързани действия на три нива: пазарен достъп, техническа помощ в областта на

търговията и изграждане на капацитет, както и реформи във вътрешната политика на тези страни. В Работната програма на СТО за най-слабо развитите страни се вземат предвид свързаните с търговията елементи от Брюкселската декларация и от Програмата за действие, приета на Третата конференция на ООН за най-слабо развитите страни през май 2001 г. в Брюксел.

### **СИНГАПУРСКИ ВЪПРОСИ**

По "сингапурските въпроси" (търговия и инвестиции, търговия и конкуренция, прозрачност в държавните поръчки, облекчаване на търговията) в Декларацията от Доха е предвидено преговорите да започнат след петата сесия на Министерската конференция въз основа на решение от страните членки на СТО при постигнат консенсус по т. нар. модалности за провеждане на преговорите.

На Министерската конференция в Канкун през септември 2003 г. "сингапурските въпроси" са един от спорните елементи, по които не е постигнато решение. Голяма група от развиващите се и най-слабо развитите страни не искат да се пристъпва към преговори по четирите въпроса едновременно. Усилията след Канкун са насочени към започването на преговори по някои от въпросите, които не са така спорни, по-специално по улесняването на търговията и прозрачността на държавните поръчки.

### **Улесняване на търговията**

От 1997 до 2003 г. работата по улесняване на търговията се осъществява в рамките на Съвета по търговия със стоки. В Решението на Общия съвет на СТО от 01.08.2004 г., в Анекс D страните-членки постигат договореност за започване на преговори по улесняване на търговията и определят мандата на преговорите. На 12.10.2004 г. Комитетът по търговски преговори създава Група за преговорите по улесняване на търговията. Мандатът на преговорите включва: изясняване и усъвършенстване на конкретни разпоредби на членове V, VIII и X от ГАТТ (1994), касаещи транзита на стоки, митническите формалности, прозрачността на търговските разпоредби; прилагане на принципа за специално и преференциално третиране за развиващите се и най-слабо развитите страни; осигуряване на техническа помощ и подкрепа за изграждането на капацитет на развиващите се и най-слабо развитите страни за пълноценно участие в преговорите, и за прилагане на договореностите от преговорите и др.

Шестата сесия на Министерска конференция в Хонконг през декември 2005 г. потвърди мандата и модалностите на преговорите по улесняване на търговията, които се съдържат в Анекс D от Решението на Общия съвет от 01.08.2004 г. След етапа на идентифициране на проблемите и представянето на рамкови позиции, страните членки започват обсъждането на конкретни мерки и проектоангажменти. От май 2006 г. преговорите се фокусират върху представянето на предложения, които да послужат за основа за разработването на текстове на нови договорености по улесняване на търговията. На този етап се обсъждат т. нар. [трето поколение текстове](#) относно бъдещото споразумение.

На проведената Министерска среща на СТО в Женева през юли 2008 г., която се проваля и е прекратена поради липса на консенсус по основни преговорни теми, се

провеждат дискусии между страните в опит да бъдат изгладени съществуващите различия в позициите на отделните групи в СТО и да бъде постигнат консенсус по основните отворени въпроси на преговорите – специалния защитен механизъм в селското стопанство, секторните споразумения по НАМА, търговията с услуги, географските означения (ГО) и Споразумението ТРИПС и Конвенцията за биоразнообразието (КБР), правилата на СТО и др. В резултат през декември 2008 г. са разпространени [последните ревизирани версии на модалностите \(Юлски пакет от 2008\)](#) по селското стопанство и НАМА. Двамата документа са преработени издания на по-рано разпространените проекти (през юли 2007, и през май, февруари и юли 2008 г.)

На Седмата сесия на Министерската конференция на СТО проведена в Женева в началото на декември 2009 г. се дискутира върху две основни теми: „Преглед на дейността на СТО, включително Планът за развитие от Доха” и „Приносът на СТО за възстановяването, растежа и развитието”. Заложената цел е да се даде политическа подкрепа за преговорите и да се изпрати силен сигнал към целия свят, във време на възстановяване от най-тежката икономическа криза от Втората световна война.